ABSCIS
ARCHITECTEN

Abscis Architecten bvba
Jean-Baptiste de Ghellincklaan 2
B-9051 Gent

+32 (0)9 244 60 20
info@abscis.be
www.abscis.be

fotografie Argus

FORENSISCH PSYCHIATRISCH CENTRUM, GENT

- nieuwbouw van een gesloten instelling voor 272 personen
- programma: binnenruimte met inkomgebouw, administratief gebouw, bezoekerscomplex, observatie- en crisisafdeling, verpleging, resocialisatie-afdeling, socio-educatieve diensten, medico- complex, werkplaatsen en sportinfrastructuur; buitenruimte met gemeenschappelijke groenzones, unit-tuinen, dierenparken, serre en moestuin, en sportaccomodatie
- laureaat van een offertevraag met visie omtrent internering in humane omstandigheden, uitgeschreven door de Regie der Gebouwen
- Opdracht met toepassing van de wet op de overheidsopdrachten
- Project met toepassing van de normen voor ziekenhuizen en het gevangeniswezen

STUDIE
2008 - 2009

REALISATIE
2010 - 2014

OPDRACHTGEVER
Regie der Gebouwen

ONTWERPTEAM
Vereniging van Studiebureaus:
Abscis - dJGA - Ingenium - Derveaux - AT Osborne

LIGGING
Site van de Wondelgemse Meersen
9000 GENT

BRUTO OPPERVLAKTE
29 844 m² (gebouwen) en
2 705 m² (terreinen)

KOSTPRIJS
€ 61 131 355 excl. BTW en erelonen

FORENSISCH PSYCHIATRISCH CENTRUM, GENT

Het ontwerp van het Forensisch Psychiatrisch Centrum is het resultaat van een samenwerking tussen het Rotterdams bureau dJGA en Abscis Architecten uit Gent. Het concept kwam tot stand na een intensieve samenwerking tussen de FOD Justitie en de FOD Volksgezondheid.

Nederlandse expertise

In Nederland kende men reeds langer het concept van tbs-klinieken. Voor België was dit de eerste realisatie in haar soort. De bestaande praktijk in Nederland werd getoetst aan de context en omstandigheden in België. Dat resulteerde in een ontwerpvisie waarin belevingskwaliteit en veiligheidseisen met elkaar verenigd werden. Door de feedback van specialisten gedurende het ontwerpproces, ontstond een gedragen ontwerpvisie.

Slakkenhuis

Het FPC biedt plaats aan high-risk-geïnterneerden. Voor die high-risk-groep onderscheidt men binnen het beveiligd centrum vier benaderingen: een graduele aanpak en behandeling van observatie/oriëntatie, high care, low care en resocialisatie. Door de visie van het ontwerpteam is het FPC een gebouw geworden waarin behandeling, genezing en het ontwikkelen van eigen verantwoordelijkheid ruimte krijgen.
Planmatig is het gebouw opgevat als een slakkenhuis. De patiënt, die meestal in een acute crisissituatie binnenkomt, vindt na een therapieproces langzaam zijn weg naar buiten. In het centrale gedeelte bevinden zich alle ondersteunende diensten, werk- en ontspanningsruimten, therapielokalen en gespreksruimten. Daarrond bevinden zich, als een waaier, de woonpaviljoenen die een eigen identiteit hebben en kleinschaliger zijn om nauwer aan te sluiten bij het gewenste woonklimaat.

Heldere, interne circulatie

Het gebouw biedt ruimte aan verschillende behandeltrajecten waarbij een
heldere, interne circulatie ondersteunend werkt in het therapeutisch proces. De structuur is gecompartimenteerd. Dat zorgt voor beperkingen in het kader van beveiliging, maar het biedt ook mogelijkheden voor het verwerven van vrijheden in functie van de behandeling.

Op het gelijkvloers en de verdieping wordt de circulatie gekenmerkt door een rondom lopende gang, waardoor alle afdelingen van twee zijden te benaderen zijn. Elk hoekpunt van de gangen functioneert als sas. Aan drie van de vier knooppunten liggen de verschillende paviljoenen, aan het vierde ligt het inkomgebouw, met aansluitend de toegangscontrole en de beveiliging. In het middengebied liggen, naast het afzonderingscomplex, de werkplaatsen, de technische dienst, de sportzaal en het medico-complex. De gemeenschappelijke functies (therapie, medico e.a.) zijn vanuit een secundaire as ontsloten, evenwijdig aan het hoofdverkeer. Die compartimentering draagt bij tot een veilige situatie.

Afdelingen en paviljoenen

Grenzend aan het inkomgebouw bevindt zich de afdeling resocialisatie. Die afdeling is georiënteerd naar het kanaal de Lieve

en heeft rondom het paviljoen een ruim bemeten buitenruimte. De tuin wordt afgesloten door een enkele draad. Hierdoor wordt een normaal psychiatrisch milieu gecreëerd met zicht op terugkeer in de maatschappij. De afdeling resocialisatie biedt plaats aan vier afdelingen van vier patiënten. De andere paviljoenen bieden plaats aan elk acht afdelingen van acht tot twaalf patiënten. De afdelingen liggen rug aan rug. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid om ze samen te voegen, zowel met het oog op de behandeling, als wanneer de personeelsbezetting dat vraagt. De koppelingen tussen de afdelingen zorgen tevens voor vluchtwegen in het kader van brandveiligheid en veiligheid van het personeel.

De afdelingen observatie/oriëntatie en intensieve behandeling liggen binnen de beveiligingsmuur. De afdeling verpleging heeft dan weer een meer transparante beveiliging, zodat patiënten weer vertrouwd raken met een natuurlijke omgeving. De flexibiliteit binnen het centrum wordt gerealiseerd door de afdeling intensieve zorgen aan de afdeling verpleging te koppelen.

Op elk van de vier hoeken van het ringvormige patroon werden een trap en een lift voorzien. Zo loopt de route naar functies op het gelijkvloers en de verdiepingen niet langs andere afdelingen. De eerste verdieping is ontworpen naar analogie met het gelijkvloers: gemeenschappelijke functies in het centrum, daarrond de woonpaviljoenen.

Alle voorzieningen op paviljoenniveau (gesprekslokalen, therapieruimten, verzorging) liggen buiten het woongebouw, maar zijn wel direct aansluitend. Hierdoor krijgen de patiënten de mogelijkheid om voor hun dagelijkse activiteiten de afdeling te verlaten en een normaal dagritme op te bouwen.

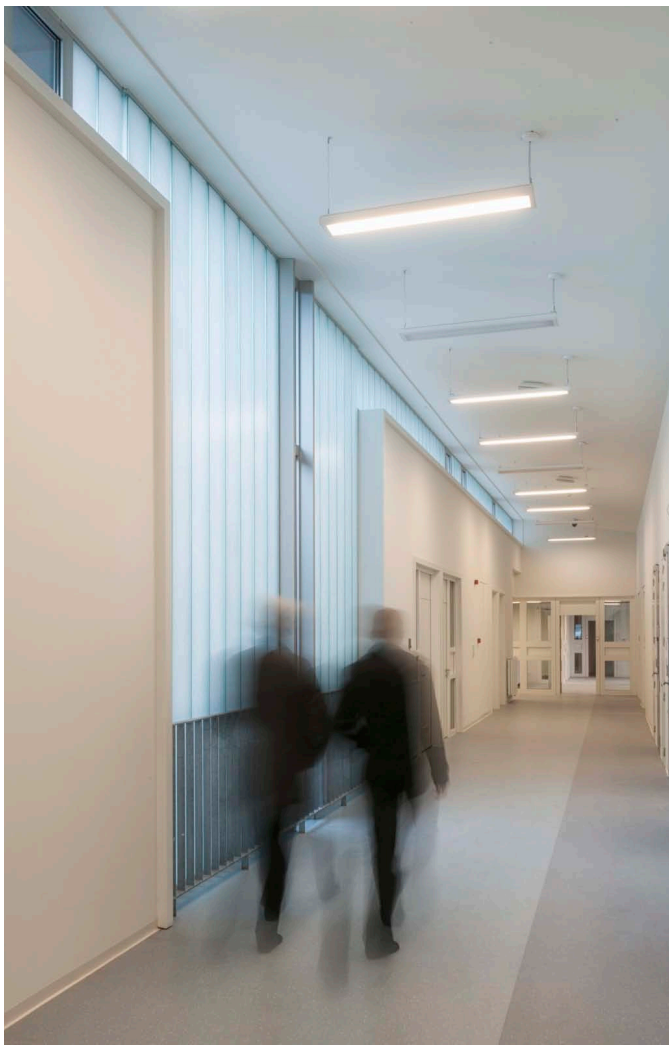

Kantoor- en werkruimten

Op de 2de verdieping liggen alle kantoor- en werkruimten die niet voor de patiënt toegankelijk zijn. De administratie van het forensisch psychiatrisch centrum ligt op de 2de verdieping net boven de inkom. Boven de knooppunten van de paviljoenen bevinden zich de technische ruimtes.

Omgevingsaanleg

Door de stedenbouwkundige setting is er een toegangsweg langsheen het complex met zicht op de Lieve. Aan die zone ligt het inkomgebouw met onthaal, de receptie/portier en de beveiligingsbunker. Naast de inkomhal ligt ook het sas voor de voertuigen die toegang geeft tot de binnenkoer. Vanuit die binnenplaats vindt de bevoorrading plaats van de keuken, de werkplaatsen en de technische dienst, en zijn de afgesloten garages toegankelijk voor het onthaal van patiënten.

De omgevingsaanleg moest niet alleen voldoen aan strenge beveiligingseisen, het gebouw moest tevens snel en doeltreffend toegankelijk zijn voor hulpdiensten in geval van noodsituaties of calamiteiten. Even belangrijk is de kwaliteit van de buitenruimte voor de vele bewoners en het verplegend personeel van het centrum. Bij de afdelingen observatie en intensieve zorgen werd een gezamenlijke tuin aangelegd met praathoeken en ruimte voor sport en ontspanning. Bij de afdelingen verpleging en resocialisatie is het concept van de buitenruimte gebaseerd op het idee van volkstuintjes met mogelijkheden voor het aanleggen van moestuinen, verzorging van kleine dieren, enz. Die activiteiten kunnen een wezenlijke bijdrage leveren aan het therapeutisch proces.